

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín (ďalej len „návrh nariadenia“) sa predkladá ako iniciatívny materiál.

Na základe poznatkov aplikačnej praxe je potrebné predĺžiť nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín aj pre rok 2024. Dôvodom navrhovanej úpravy je skutočnosť, že sektor cestnej dopravy sa dlhodobo zápasí s nedostatkom pracovnej sily, a to najmä u profesionálnych vodičov nákladných vozidiel a autobusov. Podľa oficiálnych údajov z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v Slovenskej republike na začiatku roku 2023 chýbalo 12 000 vodičov, pričom prax naznačuje, že situácia sa odvtedy žiadnym spôsobom nezlepšila. Táto profesia je dlhodobo zaradená medzi nedostatkové profesie. Priemerný vek profesionálneho vodiča v Slovenskej republike prekročil 50 rokov a kategória vodičov nad 55 rokov predstavuje alarmujúcich 45 % z celkového počtu vodičov. Naopak nová generácia, resp. kategória vodičov do 25 rokov predstavuje len 4 % z celkového počtu vodičov. Generačná výmena tak prebieha len veľmi pomaly a vo veľkom nepomere.

Profesia vodič nákladného vozidla alebo autobusu je vysoko nedostatková v celej Európskej únii. Prieskum Medzinárodnej únie cestnej dopravy (IRU) ukázal, že v súčasnosti je v Európe až 9 % neobsadených pracovných miest na pozícii profesionálny vodič s predpokladom nárastu na 12 % v roku 2024. V absolútnych hodnotách to predstavuje aktuálnych 600 000 chýbajúcich vodičov, s výhľadom v horizonte pár rokov na nárast až na úroveň jedného milióna. Na základe uvedeného sú dopravcovia nútení hľadať pracovnú silu v tretích krajinách.

Prijímanie pracovnej sily z tretích krajín je pre slovenských dopravcov teda nevyhnutnosťou a inštitút národných víz, predstavujúci schému pre zrýchlený a zjednodušený prístup štátnych príslušníkov tretích krajín na trh práce, výrazne pomáha slovenským dopravcom, špeciálne v situácii, v ktorej sa slovenský pracovný trh nachádza.

Právnou úpravou sa navrhuje umožniť udelenie národného víza na účel zamestnania aj v roku 2024 štátnym príslušníkom vybraných tretích krajín, ktorí budú zamestnaní v zamestnaní vodič autobusu alebo vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava) a zároveň sa navrhuje úprava kvót nasledovne:

- najviac 200 udelených národných víz (pôvodne 150) pre vodičov autobusu a
- najviac 2 000 udelených národných víz (pôvodne 5 000) pre vodičov ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava).

Navrhuje sa, aby nariadenie vlády nadobudlo účinnosť 1. januára 2024.

Návrh nariadenia je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Predložený návrh nariadenia nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, sociálne vplyvy, vplyv na životné prostredie, informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy pre občana a na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Predložený návrh nariadenia bude mať pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie.

B. Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1 (§ 1 ods. 1)

Z dôvodu nepriaznivej situácie v sektore dopravy týkajúcej sa nedostatku pracovnej sily v profesii vodič autobusu a vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu sa v záujme Slovenskej republiky navrhuje umožniť udelenie národného víza na účel zamestnania aj v roku 2024.

K bodom 2 a 3 [§ 1 ods. 1 písm. a) a b)]

Navrhuje sa úprava kvót na udelenie národného víza na účel zamestnania štátnym príslušníkom vybraných tretích krajín, ktorí budú zamestnaní v zamestnaní vodič autobusu alebo vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava) nasledovne:

- najviac 200 udelených národných víz (pôvodne 150) pre vodičov autobusu a
- najviac 2 000 udelených národných víz (pôvodne 5 000) pre vodičov ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava).

Zníženie kvóty pre vodičov ťažkého nákladného vozidla sa navrhuje najmä z dôvodu, že aktuálne je v legislatívnom procese návrh novely zákona o pobyte cudzincov a zákona o službách zamestnanosti, v rámci ktorej sa navrhuje významná úprava v procese udeľovania prechodných pobytov na účel zamestnania s cieľom jeho zefektívnenia, zníženia administratívnej a časovej záťaže tak na strane žiadateľov, ako aj na strane štátu. Ďalším dôvodom sú aj kapacitné možnosti zastupiteľských úradov. Predpokladá sa, že prijatím tejto právnej úpravy (predpokladaná účinnosť v II.Q 2024) nebude potrebné využívanie osobitných schém národných víz, a tieto budú môcť byť zrušené.

K čl. II

Z dôvodu nepriaznivej situácie v sektore dopravy sa navrhuje, aby nariadenie vlády nadobudlo účinnosť 1. januára 2024.